

ZLATA PLAKETA JAVNEGA SKLADA RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI MIRKU RAMOVŠU¹

V sredo, 23. januarja 2008, so v Županovi sobi Mestnega muzeja v Ljubljani podelili odličja Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti za leto 2007. Najvišje priznanje za življenjsko delo in nepogrešljiv doprinos k razvijanju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti je prejel etnokoreolog Mirko Ramovš.

Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (v nadaljevanju JSKD), naslednik nekdanje Zveze kulturnih organizacij Slovenije in Sklada Republike Slovenije za ljubiteljske kulturne dejavnosti, je osrednja ustanova, ki usmerja in razvija ljubiteljska kulturna društva in organizacije, pomembno pozornost pa posveča tudi folklorni dejavnosti. Enkrat letno na podlagi razpisa in strokovne presoje prispelih vlog podeljuje odličja posameznikom in skupinam, bodisi za posamezne ustvarjalne dosežke ali pa za dolgoletno strokovno, organizacijsko, publicistično in izobraževalno delo. Letos je najvišje priznanje JSKD, Zlato plaketo, za delovanje na področju folklorne dejavnosti prejel etnokoreolog Mirko Ramovš, dolgoletni član Slovenskega etnološkega društva.

Mirko Ramovš se je leta 1935 rodil na Ježici pri Ljubljani. Po maturi na klasični gimnaziji je leta 1960 diplomiral na slavističnem oddelku Filozofske fakultete v Ljubljani. Že kot študent je sodeloval pri Akademski folklorni skupini France Marolt, najprej kot plesalec in pomočnik umetniškega vodje, od leta 1965 pa je njen strokovni in umetniški vodja.

Leta 1966 je postal sodelavec sekcije za glasbeno narodopisje pri Inštitutu za slovensko narodopisje ZRC SAZU (danes Glasbenonarodopisni inštitut), kateremu je ostal zvest tudi po upokojitvi. Kot etnokoreolog raziskuje zgodovino in razvoj plesnega izročila na Slovenskem, njegovo mesto v izročilu evropskih narodov in njegove sodobne transformacije, ukvarja se z revitalizacijo plesnega izročila, občasno pa tudi z rekonstrukcijami njegove nekdanje, včasih le v obrisih znane podobe. O ljudskih plesih je predaval na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, več kot 20 let pa na mednarodni šoli folklorne.

Za arhiv Glasbenonarodopisnega inštituta je z besednimi opisi in kinetografijo prispeval večino obstoječih plesnih zapisov z vsega slovenskega etničnega ozemlja in izdelal sistematično urejen katalog. Številne znanstvene razprave o izvoru, razvoju in značilnostih posameznih plesov so bile objavljene v *Traditionesu* (Potrkan ples, 1972; Romarski vrtec, 1988; Prvi ali visoki rej, 1988; Mazurka kot slovenski ljudski ples, 1990; Štrekljev prispevek k raziskovanju slovenskega ljudskega plesa, 1995; Ples v slovenski ljudski pesmi, 1998 idr.), *Glasniku Slovenskega etnološkega društva* in *Folklorniku*.

Objavil je reprezentativen izbor plesnih zapisov (*Le plesat me pelji*, 1980) in sedem knjig z naslovom *Polka je ukazana – plesno izročilo na Slovenskem* (s podnaslovi: Gorenjska, Dolenjska, Notranjska, 1992; Bela krajina in Kostel, 1995; Prekmurje in Porabje, 1996; Vzhodna Štajerska, 1997; Od Slovenske Istre do Trente – 1. del, 1998; Od Slovenske Istre do Trente – 2. del, 1999; Koroška in zahodna Štajerska, 2000) s celovitimi predstavitvami plesnega izročila po posameznih pokrajinah. Našteta dela, ki ustrezajo strokovnim in znanstvenim zahtevam, so namenjena tudi tistim ljubiteljem, ki želijo plesno izročilo poustvarjati v folklornih in njim sorodnih skupinah.

Sodeloval je pri mnogih znanstvenih objavah zvočnih zapisov plesnih viž (mdr. Od Ribnice do Rakitnice – ljudska pesem in glasba v Ribniški dolini, 2003; Slovenske ljudske plesne viže: Koroška, 2003; Odmev prvih zapisov, 2004; Regiment po cesti gre, 2007) in pripravi videokaset (Ljudski plesi Goriškega, Beneške Slovenije, Rezije in Primorske, 1988; Ljudski plesi Goriškega, Beneške Slovenije in Rezije (II), 1988; Slovenski ljudski plesi – Prekmurje, 1988). Sam ali s sodelavci je pripravil številne oddaje tako za nacionalno televizijo (mdr. Slovenski ljudski plesi – Razkrižje in okolica, 1993; Lancova vas in okolica, 1994; Med Litijo in Čatežem, 1995; Med Muto in Pernicami, 1996) kot za Radio Slovenija (Vseh svetih dan in vernih duš, 1996; Te so pa lepe, 1996; Ljudske pesmi izpod Orlice, 1997; Na Koblju pesmi ne bodo pozabili, 1999). Za RAI – radio Trst A je pripravil 75 oddaj o slovenskem plesnem in pesemskem izročilu.

Mirko Ramovš je ob strokovnoznanstvenem delu deloval tudi umetniško in aplikativno ter s preciznim občutkom za prenašanje preteklih kulturnih vrednot v sodobnost razvijal odnos do plesnega in drugega izročila; to se odraža predvsem na področju doumevanja folklorizma, saj je ta na Slovenskem prav po njegovi zaslugi izgubil nekdanjo izrazito negativno konotacijo. Z udejstvovanjem v najuglednejši slovenski folklorni skupini z mednarodnim slovesom ni razvijal le nje same, ampak je z zgledi odločilno zaznamoval tudi razvoj nekaterih drugih slovenskih folklornih skupin, ki od golega reproduciranja preteklih plesnih oblik prehajajo na umetniško ustvarjanje in izražanje. Za Akademsko folklorno skupino France Marolt in druge folklorne skupine na Slovenskem je pripravil več kot 60 odrskih postavitev slovenskih ljudskih plesov. Te so interpretacija spoznanj obširnih raziskav in poglobljenega študija slovenskega ljudskega plesnega izročila, ki jih – upoštevajoč sodobno dožemanje nekdanjega življenja – oblikuje kot celovite predstavitve duhovnega in materialnega izročila. V svoji celovitosti izkazujejo Ramovševo naklonjenost približevanju odrskih interpretacij izročila nekdanji

¹ Besedilo je za objavo prirejeno obrazložitev s podelitve plakete.

* Bojan Knific, univ. dipl. etnol. in kult. antropol., svetovalec za folklorno dejavnost pri Javnem skladu RS za kulturne dejavnosti, 1000 Ljubljana, Cankarjeva 5. E-naslov: bojan.knific@jskd.si

podobi, hkrati pa zanimanje za sodobne umetniške prakse, ki se v folklorni dejavnosti razvijajo znotraj širših družbenih vplivov.

Janez Bogataj je pred skoraj dvema desetletjema v delu *Sto srečanj z dediščino* zapisal, da so folklorne skupine na Slovenskem zaradi ustrezne strokovne skrbi, za kar ima neprecenljivo zaslugo prav Mirko Ramovš, tisti segment dediščine, ki se je razvijal in se še razvija skladno s pričakovani stroke. Ljubiteljska dejavnost, ki po dosežkih in zavzetem, povsem profesionalnem odnosu, marsikje presega ljubiteljstvo, se brez strokovne pomoči, ki je zaradi potrebnih znanj in ustreznega odnosa drug kot Mirko Ramovš ne bi mogel nuditi, ne bi razvila do stopnje, ko opravlja funkcijo t. i. »gledališča zgodovine« ali »živega muzeja«, kaj šele, da bi omenjeno raven preselila z abstraktnim dojemanjem in v prihodnost zazrtim predstavljanjem slovenskega plesnega izročila.

Svoje empirično znanje, ki ga je Mirko Ramovš pridobil z raziskovanjem na terenu, oplemeniten s teoretskimi premišljanji in z občutkom za umetnost, je znal prenašati med folkloriste in folklornike. S prevzemom umetniškega vodstva Akademске folklorne skupine France Marolt, ki je sovpadal s prevzemom nalog raziskovalca slovenskega plesnega izročila na Glasbenonarodnopisnem inštitutu, je, kljub temu da tega delovno mesto ni zahtevalo, hkrati prevzel skrb za razvijanje folklorne dejavnosti. Raziskovanju plesnega izročila na terenu in njegovo postavljanje v nove odrske okvire Akademске folklorne skupine France Marolt in številnih drugih skupin na Slovenskem so sledila izobraževanja vodij folklornih skupin. Prav ta so najodločilneje zaznamovala razvoj folklorne dejavnosti na Slovenskem. Ramovš ni sodeloval le pri izvedbi izobraževalnih oblik, temveč tudi pri njihovem oblikovanju in razvijanju različnih konceptov, ki udeležencem ponujajo, da v sorazmerno kratkem času pridobijo ustrezna znanja za prenašanje plesnega izročila na mlajše generacije in v sodobnost. Sodeluje praktično na vseh izobraževanjih, namenjenih vodjem folklornih skupin in je stalni član komisije, ki odloča o pridobitvi naziva strokovni (pred tem izprašani) vodja folklorne skupine, od začetka sedemdesetih let pa vodi nadaljevalne seminarje, na katerih udeležencem predstavlja plesno izročilo posameznih območij. Poleg tega s sodelovanjem v novejših izobraževalnih oblikah (na primer folklornih taborih) spodbuja razvoj novih pristopov, ki presegajo ljubiteljsko reproduciranje nekdanjih plesnih oblik in se ponujajo kot nove možnosti v razvijanju odrskih interpretacij plesnega izročila. Odkar je Zveza kulturnih organizacij Slovenije v sedemdesetih letih med svoje redne aktivnosti sprejela pripravo srečanj folklornih skupin, je njihov redni strokovni spremlje-

Mirko Ramovš, prejemnik Zlate plakete JSKD.

Foto: Janez Eržen, JSKD, Ljubljana, 23. 1. 2008

valec. Med drugim je v osemdesetih in devetdesetih letih pripravil scenarije za večino državnih srečanj odraslih folklornih skupin in jih tudi režiral.

Bil je član vseh uredniških odborov, pogosto tudi predsednik, ki so v okviru folklorne dejavnosti skrbeli za založništvo (*Folklorist*, *Slovenska ljudska noša v besedi in podobi*); danes je član uredniškega odbora *Folklornika*, še posebno pomembno vlogo pa je odigral v osemdesetih letih v Združenju folklornih skupin Slovenije, ki je sprejemalo vse bistvene odločitve v zvezi z usmerjanjem folklorne dejavnosti, in kjer je bil tedaj kot edini slovenski etnokoreolog njen najuglednejši član.

Leta 1960 je prejel študentsko Prešernovo nagrado za diplomsko delo, leta 1974 je bil odlikovan z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo, leta 1981 pa je za knjigo *Plesat me pelji* prejel nagrado Kidričevega sklada. Leta 1996 je za življenjsko delo na področju raziskovanja in revitalizacije slovenskega plesnega izročila prejel Murkovo priznanje. Leta 1998 je bil odlikovan s častnim znakom Republike Slovenije. Je tudi nosilec Maroltove plakete (1984), Župančičeve nagrade (1989) in zlatega znaka ZRC SAZU (2002). Leta 2002 je za življenjsko delo na področju glasbenega narodopisja prejel Zoisovo nagrado.

Po strokovni, znanstveni in umetniški plati kljub temu, da mu visokošolski izobraževalni sistem pred leti zaradi odsotnosti etnokoreologije in etnomuzikologije v izobraževalnih programih ni omogočil pridobitve doktorskega naziva, spada med vodilne strokovnjake na svojem področju, hkrati pa je spoštovan tudi kot človek, ki zna ljudem stati ob strani.